

## Správa o činnosti pedagogického klubu

|                                          |                                                                                                                      |
|------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Prioritná os                             | Vzdelávanie                                                                                                          |
| Špecifický cieľ                          | 1.1.1 Zvýšiť inkluzívnosť a rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu a zlepšiť výsledky a kompetencie detí a žiakov |
| Prijímateľ                               | <b>Základná škola Klokočova 742 Hnúšť'a</b>                                                                          |
| Názov projektu                           | <b>Zvýšenie kvality vzdelávania na Základnej škole Klokočova 742 Hnúšť'a</b>                                         |
| Kód projektu ITMS2014+                   | <b>312011S716</b>                                                                                                    |
| Názov pedagogického klubu                | <b>Pedagogický klub - PRÍRODOVEDA</b>                                                                                |
| Dátum stretnutia pedagogického klubu     | 30.11.2020                                                                                                           |
| Miesto stretnutia pedagogického klubu    | <b>Základná škola Klokočova 742 Hnúšť'a, Hnúšť'a, Klokočova 742, 98101</b>                                           |
| Meno koordinátora pedagogického klubu    | Mgr. Kamila Kovalančíková                                                                                            |
| Odkaz na webové sídlo zverejnenej správy | <a href="https://zs1hnusta.edupage.org/">https://zs1hnusta.edupage.org/</a>                                          |

### **Manažérske zhrnutie:**

#### **Kľúčové slová :**

Vedomostný kvíz, tvorba projektu, prevencia závislostí, rasizmu a násilia, výmena skúseností .

#### **Krátka anotácia :**

Zasadnutie klubu sa zaoberalo prípravou vedomostného kvízu. Témou kvízu bola voda, nakoľko je naša škola zapojená do Zelenej školy a zaoberá sa témou VODA. Ďalšou témou bola teoretická a praktická príprava žiakov na tvorbu projektu. Ďalej nasledovala výmena skúseností zameraných na prevenciu závislostí, rasizmu a násilia.

### **Hlavné body, témy stretnutia, zhrnutie priebehu stretnutia:**

**Téma:** Príprava kvízu a projektu zameraného na tému – VODA

#### **Program zasadnutia klubu :**

1. Otvorenie pedagogického klubu.
2. Príprava vedomostného kvízu – otázky, rozdelenie úloh - téma VODA.
3. Príprava žiakov na tvorbu projektu.
4. Výmena skúseností zameraných na prevenciu závislostí, rasizmu a násilia .
5. Diskusia.
6. Závery a odporúčania.

#### **1. Otvorenie pedagogického klubu:**

V úvode zasadnutia pedagogického klubu koordinátorka Mgr. Kamila Kovalančíková pripomenula bezpečnostné opatrenia počas konania pedagogického klubu z dôvodu šírenia koronavírusu a základné

informácie k práci klubu – zvýšiť inkluzívnosť a rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu a zlepšiť výsledky a kompetencie detí a žiakov a dôležitosť plnenia úloh vyplývajúcich z národného projektu „Zvýšenie kvality vzdelávania na Základnej škole Klokočova 742 Hnúšťá“, a že v súčasnosti ide do popredia koncepcia vyučovania a vzdelávania s využitím prírodného prostredia, výskumne ladená koncepcia výchovno – vzdelávacieho procesu. Ďalej informovala členov klubu o neprítomnosti jedného z členov klubu a to Mgr. Júliusa Szőkeho. Príspevky Mgr. Henčovej boli doručené prostredníctvom e-mailu, nakoľko sa zo zdravotných dôvodov nemohla zúčastniť PK Prírodoveda.

## **2. Príprava vedomostného kvízu – otázky, rozdelenie úloh - téma VODA:**

**Mgr. Libiaková:** Táto aktivita je vhodná ako aktivita v triede, no i v školskej záhrade, na lúke alebo podobne. Na farebné papiere vytlačíme text, ktorý sa nachádza na nasledujúcich dvoch stranách. Text na prvej strane je určený pre prvý stupeň, text na strane druhej pre stupeň druhý. Na jeden farebný papier vytlačíme text, na druhý slová, ktoré budú deti dopĺňať (oba papiere musia byť rovnakej farby). Jednotlivé slová povystrihujeme a zalaminujeme – zabezpečíme tak dlhšiu životnosť. Farebné papiere by mali byť aspoň v štyroch odtieňoch – žltý, červený, modrý a zelený. Deti rozdelíme do štyroch skupín (podľa počtu farebnej škály dopĺňovačky). Na záhrade pod kôru, kamienky, trávu, na stromy a podobne poschovávame zalaminované kartičky so slovami, ktoré budú deti po skupinách hľadať a dopĺňať do predtlačenej a zalaminovanej dopĺňovačky. Vyhrá tá skupina, ktorá najskôr nájde všetky slová a správne ich doplní na vybodkovaný text.

### Dopĺňovačka na overenie vedomostí o vode

#### Prvý stupeň:

Voda, ľad a sneh, vodná para, v moriach a oceánoch, dažďa, v poľnohospodárstve, Podzemná voda, ľadu, rastline, denne vypiť, umelé hnojivá, ropa, človek, znečisťovaniu.

#### Druhý stupeň:

Najrozšírenejšou, troch skupenstvách, 70, slaná, kolobehu vody, jazerá, potoky, 32 riek, Váh, Podzemná voda, Podunajskej nížine, umelými hnojivami, ropou, 180 litrov, znečisťovateľom.

#### 1.stupeň:

..... sa nachádza všade na Zemi.

Podľa teploty vody môžeme nájsť v troch skupenstvách: pevnom (.....), kvapalnom (voda) a plynnom (.....).

Najväčšiu časť vody tvorí voda slaná, ktorá sa nachádza .....

Voda sa na zemský povrch dostáva pomocou .....

Povrchová voda sa používa hlavne .....

..... sa používa ako pitná voda.

Veľá pitnej vody sa nachádza v podobe ..... – v ľadovcoch.

Vodu nazývame aj tekutinou života – nachádza sa v každej ....., ale aj v živočíchoch.

Človek by mal ..... viac ako 2 litre vody.

Voda je veľmi citlivá na znečistenie. Najnebezpečnejšie sú pre ňu ....., chemikálie a .....

Najväčším znečisťovateľom vody je .....

Každý z nás by mal chrániť vodu a zabraňovať jej .....

## 2.stupeň:

Voda je ..... látkou na Zemi, podstatnou zložkou biosféry.

V prírode sa vyskytuje v .....: pevnom, kvapalnom a plynnom.

Voda pokrýva ..... % povrchu Zeme, väčšina vody je však voda .....

Voda sa na zemský povrch dostáva prostredníctvom ..... – zrážkami a vyparovaním.

Povrchovú vodu tvoria ....., rieky, ..... a iné vodné plochy.

Na Slovensku máme ....., najdlhšia z nich je rieka .....

..... predstavuje hlavný zdroj pitnej vody.

Najväčšie zásoby podzemnej vody sú v .....

Voda je citlivá na znečisťovanie ....., chemikáliami a .....

Vo vyspelých krajinách človek denne používa viac ako ..... vody.

Najväčším ..... vody je človek.

## **Pravda a klamstvo**

Aktivitu môžeme hrať v miestnosti alebo v záhrade. Deti rozdelíme do dvoch skupín - chlapci a dievčatá. Skupiny sa postaví tvárou oproti sebe do dvoch radov. Učiteľ číta výroky z textu dole, alebo si vymýšľa vlastné. Úlohou detí je vypočítať si výrok a rozhodnúť sa, či je pravdivý alebo nie. V prípade, ak je výrok pravdivý, chlapci naháňajú dievčatá, ak je výrok klamstvo, dievčatá naháňajú chlapcov.

Voda je najrozšírenejšou látkou na Zemi.

Pravda

Zvieratá a rastliny môžu žiť aj bez vody.

Klamstvo

Voda sa na Zemi nachádza v dvoch skupenstvách - kvapalnom a pevnom.

Klamstvo

Väčšina vody, ktorá je na Zemi, je voda slaná.

Pravda

Naše rieky majú vysokú samočistiacu schopnosť - dokážu vyčistiť znečistenú vodu.

Pravda

Najviac sladkej vody sa nachádza v jazerách a riekach.

Klamstvo

Voda sa na zemský povrch dostáva pomocou dažďa.

Pravda

Všetka voda, ktorá spadne ako dážď, vsiakne do pôdy.

Klamstvo

Najdlhšia rieka na Slovensku je Váh.

Pravda

Najväčšie zásoby podzemnej vody sa nachádzajú na severe Slovenska.

Klamstvo

Rastliny a živočíchy, ktoré žijú vo vode, sa na tento život prispôsobili napríklad tvarom tela. Pravda

Najviac vody spotrebujú vyspelé krajiny. Pravda

Človek by mal denne vypiť maximálne 1 liter vody. Klamstvo

V lete musíme piť viac vody ako v zime. Pravda

Najväčším znečisťovateľom vody je človek. Pravda

Umelé hnojivá a ropa nie sú pre vodu nebezpečné. Klamstvo

Znečistená voda je nebezpečná nielen pre zvieratá, ale aj pre človeka. Pravda

**Mgr. Libiaková:** Kvíz o vode – Príloha č. 3 a Tajuplná voda – 23. marec Medzinárodný deň vody – Príloha č.4 a Putovanie vody – prezentácia - Príloha č. 5.

**Mgr. Libiaková:** Príprava a zásady tvorby kvízu, testu:

Kvíz alebo preverovanie vedomostí o vode môže mať rôzne formy. U žiakov 1.stupňa by som volila hravé aktivity, doplnovačky, skladačky... Dôležité sú aj ročníky, pre ktoré je kvíz, napr. prváci zvládnu iné ako tretiaci. Uprednostnila by som prácu vo dvojiciach, alebo skupinovú prácu. Kvízu/preverovaniu vedomostí/ musí predchádzať teoretická príprava, či už dlhodobejšia, alebo priamo pred kvízom /testom/. Príprava pedagóga musí byť dôkladná, je potrebné spolupracovať s ostatnými vyučujúcimi.

Úlohy /otázky/môžu byť:

otvorené – s krátkou alebo dlhou odpoveďou,

zatvorené – výber z možností, na výber sa odporúča so 4 možnosťami

kombinované

Úlohy v kvíze musia byť jednoznačné, presne vyhodnotiteľné:

Jednoduché skórovanie (0 – nesprávne, 1 – správne)

Zložené skórovanie (0 – nesprávne, 1 – čiastočne správne, 2 – správne)

Jednoduché skórovanie sa využíva väčšinou pri zatvorených úlohách, pri otvorených úlohách a častejšie môžeme stretnúť so zloženým skórovaním.

**Všeobecné odporúčania k tvorbe úloh:**

Ujasniť si, čo testuje úloha (viaceré hľadiská).

Vybrať formát úlohy vhodný vzhľadom k cieľu testovania.

Zadanie – jasné a zrozumiteľné.

Testovať iba to, čo je cieľom.

Úloha nezvýhodňuje (pohlavie, región...).

V úlohe musí byť jednoznačné na čo sa pýtame a aké je správne riešenie.

Zadanie by malo byť čo najstručnejšie (+ inštrukcie).

Úlohu tvoriť na viac krokov, prehodnocovať.

Finálna úloha by mala prejsť kontrolou/recenziou aspoň dvoch odborníkov, externých ľudí, ktorí zhodnotia, či úloha naozaj testuje to, čo jej autor zamýšľal.

V prílohách uvádzam rôzne materiály, ktoré som využívala v doterajšej praxi.

**Mgr. Kovalančíková :** Prezentovala možnosť KVÍZU O VODE (Príloha č. 1), online kvíz o vode <https://www.kvizy.eu/clanky/c104/kviz-o-vode> a materiál Zelenej školy (Príloha č. 2) [https://www.zelenaskola.sk/sites/default/files/voda\\_inspriromat\\_2019\\_vnutro\\_press.pdf](https://www.zelenaskola.sk/sites/default/files/voda_inspriromat_2019_vnutro_press.pdf).

### **Mgr. Henčová:**

#### 1.Otázky o vode

a)Je to pravda- nepravda, že Európania sa starajú o kvalitu vody?

b)Má – nemá Európa pomerne veľké zdroje sladkej vody?

c)Voda ako celok je spoločnou hodnotou na našej planéte. Čo sa pod tým myslí- povedz svoj názor.

d)Svetový deň vody je: 22.03. / 22.04./22.5/22.6

e)Význam Svetového dňa vody je daná aj skutočnosťou, že:

1.páči sa nám téma Voda

2.chceme ju propagovať za účelom biznisu

3.na svete viac ako dve miliardy ľudí trpí nedostatkom pitnej vody, nemá prístup k vode

4.chceme ju využívať pre svoje účely

f)Počul si o kolobehu vody ? Aj telo vyžaduje dodržiavanie určitých zásad v pohybe tekutín – ako si to vysvetlíš ty(povedz svoj názor)?.....

g)Pitná voda sa u nás upravuje nepatrným množstvom: brómu

chlóru

sodíka

vápnika

h)Povedz 3 vlastnosti vody , pre ktorú si ju vážiš ty:.....

.....

.....

ch) Pokús sa znázorniť vodu pohybom.

i) Predstav si, že si voda žijúca tu na Zemi, čo chceš povedať nám ľuďom. Pokus sa to sformulovať do 5-8 viet.

j) Zažmúr si oči, započúvaj sa do seba a napíš na papier, akú vodu si počul.

### **3. Príprava žiakov na tvorbu projektu:**

**Mgr. Kovalančíková:** Projektové vyučovanie je efektívny spôsob výučby, pri ktorom môžeme využívať niektoré progresívne didaktické metódy ako problémové vyučovanie, kooperatívne vyučovanie, diskusia. Samotná realizácia projektovej formy vyučovania na hodinách nie je pevne stanovená, a preto ani neobmedzuje učiteľa v jeho tvorivosti a spôsoboch realizácie vyučovacej hodiny.

Zdrojom nadobúdania a rozvíjania vedomostí žiakov pri projektovej metóde vyučovania je riešenie projektov, praktických pracovných úloh.

#### **Ciele projektového vyučovania:**

Primárnym cieľom projektového vyučovania je aktívne zapojiť žiakov do poznávacieho procesu. Proces poznávania je charakteristický svojou otvorenosťou. Učitelia vytvárajú problémové scenáre a otázky, ktoré vedú k tomu, aby žiaci rozmýšľali o tom, čo sa učia. Scenáre projektov sú len rámcové a dotvárajú sa v spolupráci so žiakmi počas riešenia. Realizácia projektu závisí od žiakov, od ich tvorivosti, fantázie, kritického myslenia, vnútornej motivácie, záujmov a potrieb. Pri tvorbe scenárov sú učitelia a žiaci inšpirovaní svojim najbližším okolím a problémami, ktoré vychádzajú z bežného života.

#### **Z hľadiska kognitívnych cieľov projektové vyučovanie umožňuje:**

- prehľbovať a rozširovať poznanie,
- integrovať poznatky do uceleného systému poznania,
- rozvíjať tvorivé myslenie,
- uvedomovať si význam a zmysel poznávania.

#### **Edukačné a formatívne ciele spočívajú predovšetkým v rozvíjaní schopností a návykov:**

- samostatne a tvorivo pracovať,
- plánovať vlastnú prácu a dokončiť ju,
- niesť zodpovednosť za svoju prácu a prekonávať prekážky,
- pracovať s informáciami (knihy, encyklopédie, internet, a pod.),
- prezentovať svoju vlastnú prácu, vystupovať, s právne sa vyjadrovať,
- argumentovať,
- spolupracovať, komunikovať, tolerovať a prijímať iné názory,
- hodnotiť svoju prácu a prácu svojich kolegov.

#### **Základné princípy projektového vyučovania:**

**Zreteľ na potreby a záujmy detí** – výber témy má vhodne prispieť k sebarealizácii žiaka, umožniť mu

získať nové skúsenosti a pohľady na vyučovací predmet. Zreteľ na aktuálnu situáciu – spájať školu so životom.

**Interdisciplinarita** – prekračovať rámec jednotlivých vyučovacích predmetov.

**Sebaregulácia pri učení** – žiaci si plánujú, realizujú a hodnotia svoje projekty, učia sa učiť.

**Orientácia na produkt** – produkt prináša zmysluplnosť učenia, celej práce, čím motivuje žiakov, žiaci prezentujú svoj produkt pred triedou.

**Skupinová realizácia** – pri práci v tímoch sa žiaci učia spolupracovať, komunikovať, ale učia sa aj tolerancii a riešeniu konfliktov.

Delenie projektov:

- problémové – riešiť problém zo života,
- konštrukčné (tvorivé) – vytvoriť, navrhnuť niečo nové,
- hodnotiace – posudzovať, skúmať, hodnotiť problém,
- drilové (návčikové, upevňovacie) – natrvalo osvojiť zručnosti, vedomosti.

Podľa počtu riešiteľov:

- krátkodobé – vymedzený časový úsek počas školského roka (týždeň, mesiac ...),
- dlhodobé – celý školský rok, polrok,

Podľa miesta realizácie:

- školské – žiaci pracujú na projekte len na vyučovacej hodine jedného alebo viacerých predmetoch
- domáce – žiaci pracujú na projekte len doma
- kombinované – žiaci časť projektu realizujú v škole a časť doma (najvhodnejší spôsob)

Metodika projektového vyučovania:

Projekt má štyri základné kroky:

Zámer – sem patrí samotný podnet a jeho spracovanie (náhoda, náhoda, záujem, motivácia detí, znalosť detí, pohľad na učivo) a formulácia východiska, jadra problému, tj. o čo vlastne pôjde.

Plánovanie - je vytýčenie základných tém a okruhov, určenie činností a prostriedkov, rozdelenie úloh skupinám, či jednotlivcom, časový plán a pod. V tejto etape preberajú iniciatívu žiaci, učiteľ vystupuje v úlohe konzultanta, poradcu.

Uskutočnenie – predstavuje vlastné riešenie projektovej úlohy, návrh alternatív, výber optimálneho riešenia, spracovanie podkladov, dokumentácie. Realizujú ho deti, prejavuje sa ich aktivita, tvorivá činnosť, samostatnosť, komunikácia, učia sa spolupracovať, získavajú hodnotovú orientáciu, zodpovednosť a pod. Učiteľ je skôr v pozadí, ale môže podľa potreby zastávať rolu vodcu, organizátora, pomocníka, oponenta, rozhodcu a pod.

Hodnotenie – orientuje sa hlavne na detské hodnotenie priebehu celej akcie a prezentáciu jej výsledkov. Rovnoco sa tu uplatňuje samozrejme i hodnotenie zo strany učiteľa.

Postup pri riešení projektu:

1. Cieľ – musí byť jasný, realizovateľný.
2. Čas trvania – nesmie byť príliš krátky alebo príliš dlhý.
3. Miesto realizácie projektu – doma, v škole,
4. Výber témy – primeraná veku a schopnostiam žiakov, prirodzená, pravdivá, významná pre život.
5. Rozvíjajúca záujmy žiakov, využívajúca poznatky z iných predmetov.
6. Mapovanie témy – príprava pracovných listov, vhodných úloh, literatúry.
7. Formulácia zadania projektu.
8. Zostavenie kostry projektu – vypracovanie písomného zadania projektu, v ktorom je uvedený cieľ, obsah, časový harmonogram, doporučená literatúra, spôsob hodnotenia.
9. Realizácia projektu – žiak, učiteľ má rolu pomocníka, poradcu.
10. Prípravná fáza – zbieranie materiálu, meranie, skúmanie problému ...
11. Vlastná realizácia,
12. Vyhodnotenie výsledkov projektu – prezentácia vlastnej práce a získaných výsledkov (obhajoba):
  - priame – žiakmi, učiteľmi, ktorí pridelujú body jednotlivým prácam podľa stanovených kritérií, ako sú: obsah, rozsah, výstižnosť, originalita, technické spracovanie .....
  - nepriame – testovanie úrovne osvojenia vedomostí a zručností.

**Mgr. Henčová:**

Príprava žiakov na tvorbu projektov

- pozretie mojej prezentácie
- pozretie videí dostupných na internete
- diskusia so žiakmi, čo ich najviac oslovilo
- tvorba projektov – poster, power point – podľa možnosti žiaka

Môže to byť v rámci predmetu , alebo dňa venovanému vode.

**4. Výmena skúseností zameraných na prevenciu závislostí, rasizmu a násilia:**

Členovia klubu si navzájom vymenili skúsenosti z praxe, ktoré boli zamerané na prevenciu závislostí, rasizmu a násilia.

**Mgr. Henčová:** Uviedla, že v tieto dni som bola priradená do ŠKD a v novembri sme sa bavili na tému šikanovania, zneužívania detí na detské práce, domáceho násilia, pozreli sme si moju prezentáciu, pozreli sme videa , prečítali Príbeh o chlapcovi, ktorí potom žiaci ilustrovali a o ktorom sa mali aj doma porozprávať s rodičmi. Téma závislostí je tiež diskutovanou témou , nakoľko deti sú závislé na PC, mobiloch.

**Mgr. Kovalančíková:** Informovala členov klubu o projekte MŠVVaŠ SR „Zdravie a bezpečnosť na školách 2020“ Backspace , do ktorého sa mala možnosť naša škola zapojiť a bola úspešná.

Ciele projektu sú:

- osvojiť si a propagovať rôznymi formami a metódami správne využívanie informačných a komunikačných technológií, ktoré majú za následok ublíženie alebo iné poškodenie obete,
- osvojiť si a propagovať rôznymi formami a metódami starostlivosť o duševné zdravie,
- tvorivo obohatiť výchovno-vzdelávací proces experimentálnou činnosťou žiakov a aktivitami zameranými na prevenciu šikanovania,
- aktívne vyhľadávať najnovšie informácie o kyberšikane, kybergroomingu, stalkingu a sociotechnikách,
- starostlivosť o duševné zdravie žiakov a zamestnancov školy,
- rozvíjať komunikačné schopnosti,
- zvýšiť sebavedomie a sebadôveru.

**Ing. Horváthová:** V posledných rokoch sa u nás zmenila a napokon stále sa mení vnútorná štruktúra spoločnosti i sociálna štruktúra. Po otvorení sa svetu k nám celkom logicky začali prenikať aj také sociálne či asociálne javy, na ktoré sme neboli pripravení. Slovensko už nie je iba tranzitnou ale i cieľovou krajinou. Vyplýva to z výročnej správy Medzinárodného úradu pre kontrolu narkotík (INCB) Organizácie spojených národov (OSN), ktorú prezentovali v Bratislave za rok 2003. V spotrebe drog sa Slovenská republika podľa MUDr. Ľubomíra Okruhlicu, CSc ( hlavný odborník pre odbor drogových závislostí Ministerstva zdravotníctva SR) približuje k európskemu priemeru. V posledných dvoch rokoch vzrástol v SR najmä počet užívateľov kanabisu. Pozitívom však je, že vek narkomanov sa zvyšuje. Autori správy upozorňujú, že tranzitné krajiny sa stávajú producentskými a spotrebiteľskými krajinami. Zdá sa nám preto nevyhnutné utvoriť aj určitý systém prevencie proti drogám, pretože sú pre mnohých naozaj veľkou neznámou. Systém prevencií by mal spočívať nie v bránení a represiiach, ale v zrozumiteľnej informácii o tom, aká tá ktorá droga je, aké má účinky, čo človeka čaká keď ju bude konzumovať.

Slovo droga začína aj u nás verejnosť i odborníci skloňovať čoraz častejšie. Keď však dnes verejnosť častejšie skloňuje slovo droga na myslí má predovšetkým „tvrdú“ drogu - heroín a kokaín. Málokto si však uvedomuje, že odrazovým mostíkom k nej sú drogy už roky v spoločnosti všeobecne legálne, prijateľné a sociálne akceptované: alkohol a tabakové cigarety. Tie sa dokonca považujú za akúsi spoločenskú normu. Pritom sú práve tieto drogy najväčším **rizikovým faktorom** na ceste za drogou. Tie sú z hľadiska ohrozenia zdravia človeka napokon ešte nebezpečnejšie. V Nemecku prešetrili každého, kto zomrel z hľadiska konzumácie sociálne akceptovaných druhov drogy. Výsledky ukázali, že v priamej príčinnej súvislosti s fajčením zomrelo 70 tisíc a s alkoholom 17 tisíc ľudí. V súvislosti s konzumáciou tvrdej drogy zaznamenali len dvetisíc prípadov. Liečba jedného narkomana stojí ročne od 30 do 100 tisíc korún. Pobyť vo väzení vyjde na 300 tisíc Sk ročne. Napríklad liečba zo závislosti od heroínu trvá minimálne 5 rokov.

Zdravý telesný a duševný vývin detí a mládeže vyžaduje, aby boli chránené pred škodlivými vplyvmi, ktoré môžu nepriaznivo ovplyvniť ich zdravie a harmonický vývin. Dôležitú úlohu v tomto smere majú rodičia

i škola. Včasná, vecná, triezva a presvedčivá informácia z úst pedagóga by mala predchádzať a čeliť nesprávnym informáciám od „zasvätených“ vrstovníkov a spolužiakov.

**Vymedzenie základných pojmov:** Niektoré z pojmov používaných v tejto oblasti sú staré aj niekoľko storočí, iné sú úplne nové, obsah ďalších sa mení. Vedľa „omamných látok“ sa bežne používajú termíny „drogy“, návykové látky, nie zriedka sa stotožňujú s „narkotikami“. Medzi najpoužívanejšie termíny patrí slovo droga. Svetová zdravotnícka organizácia (WHO) prijala v roku 1969 túto definíciu:

**Droga** je látka, ktorá, ak je vpravená do živého organizmu, môže pozmeniť jednu alebo viac jeho funkcií. Pre bližšie vysvetlenie uvádzame príklady:

**Droga je akákoľvek prírodná (alkohol, hašiš, tabak ...) či syntetická (extáza, pervitín...) substancia, ktorá po vpravení do živého organizmu (ústami/per os), vdychovaním a šňupaním /inhalačne/, vstrebávaním cez sliznice, injekčne do svalu, vnútro žilovo) mení jeho jednu či viac psychických (rúcanie komunikačných bariér, intenzívnejšie zmyslové prežívanie.) či fyzických (narušenie motoriky, reči...) funkcií“.**

Slovo „droga“ má anglický pôvod a je totožné s gréckym „pharmakon“. Je ním označený liek i jed súčasne. V terminológii MKCH 10 (Medzinárodná klasifikácia chorôb) sa preferuje názov psychoaktívne látky, čomu zodpovedajú aj synonymá psychotropné látky, drogy, návykové látky. Nemal by sa používať termín: mäkké a tvrdé drogy. Deti sú zmätené používaním termínu mäkké a tvrdé drogy, pričom prvé považujú za menej nebezpečné. Všetky nedovolené drogy sú škodlivé, aj legálne užívané sú v rôznej miere rizikové. Z hľadiska psychiatrického a najmä pedopsychiatrického by sa nemalo používať spojenie rekreačné užívanie alebo zodpovedné užívanie drog, pretože užívanie návykovej nie je ani rekreačné, ani zodpovedné.

Závislosť je samotné ochorenie, ktoré má rovnakú dôležitosť ako ostatné psychické ochorenia. Závislosť od psychoaktívnych látok je psychická porucha, ktorá sa prejavuje silnou túžbou po psychoaktívnej látke opakovaným užívaním tejto látky a ďalšími pridruženými znakmi. Staršie názvy - toxikománia, narkománia nie sú presné. Nejde len o užívanie narkotických drog, preto nie je vhodné hovoriť o narkománii. Nejde tiež o užívanie toxínov, ale o látky s psychoaktívnymi účinkami.

**Narkománia** – je zložené slovo, kde prvá časť NARKO je pomenovaná podľa gréckeho boha spánku NARKÁNA a druhá časť slova MÁNIA znamená nadšenie, nekritické zaujatie. Slovo narkománia je preto potrebné používať pri ľuďoch, ktorí konzumujú tlmivé drogy (morfiový typ drog, tlmivé lieky).

**Toxikománia** – je slovo, kde prvá časť gréckeho slova TOXIKON znamená jed a druhá časť slova MÁNIA už spomínané nadšenie alebo nekritické zaujatie. Čiže v preklade by sa slovo TOXIKOMÁNIA dalo preložiť ako zaujatie jedmi. Toto slovo je zároveň aj nadradeným termínom pre všetky druhy drogových závislostí.

V „mániách" je vždy obsiahnutá aj nejaká abnormalita, strata miery a schopnosti počínať si rozumne, obmedzenie slobody, prepadnutie niečomu. Zároveň WHO od toxikománie odlišila pojem **návyk** (habituation), ktorý definovala takto:

„V stave návyku nie je nutková potreba drogy, ale len silná túžba po nej. Tendencia zvyšovať dávku je malá alebo celkom chýba, závislosť od drogy je čisto psychologická a nie fyzická, chýba tiež abstinenčný syndróm a všetky škodlivé účinky vplývajúce na jedinca skôr než na kohokoľvek iného. Vzhľadom k tomu, že v používaní definície toxikománie a návyk je veľa nepresností, navrhli znalci WHO v roku 1969 zlúčiť oba pojmy do jedného - drogová závislosť (drug dependence). Prijatá bola zároveň táto definícia:

„**Drogová závislosť** je psychický a niekedy aj fyzický stav, vyplývajúci zo vzájomného pôsobenia medzi živým organizmom a drogou, charakterizovaný zmenami správania a inými reakciami, ktoré vždy zahŕňajú nutkanie brať drogu stále alebo pravidelne pre jej psychické účinky a niekedy tiež preto, aby sa zabránilo nepríjemnostiam z jej neprítomnosti.“

Osoba môže byť závislá od viacerých drog. Kombinácie sú užívané na zvýraznenie účinkov základnej drogy, alebo na zmiernenie abstinenčných príznakov. Pritom nedá sa určiť, ktoré sú dôležitejšie alebo na ktoré je vytvorená silnejšia väzba. V takýchto prípadoch hovoríme o **polymorfnej závislosti** (polytoxikomania).

Drogová závislosť či závislosť od návykových látok má obvykle dve osobitné formy:

**Psychická** závislosť od drogy je duševný stav, prejavujúci sa rôznym stupňom priania drogu užívať. Podstatou je túžba zopakovať subjektívny príjemný zážitok, eufóriu, sprevádzanú nedostatkom vôle jedinca prestať s užívaním psychotropnej látky.

**Somatická** závislosť je stav organizmu vzniknutý dlhodobejším a častým podávaním psychoaktívnej látky. Organizmus závislý od psychoaktívnej látky sa prispôbil, zahrnul ju do svojej látkovej výmeny. Na prerušenie prísunu drogy reaguje organizmus poruchou abstinenčnými príznakmi.

V nasledujúcom texte sa budeme pridŕžiavať terminológie podľa Medzinárodnej klasifikácie chorôb (MKCH-10.). Psychoaktívne látky (drogy, návykové látky) sú prírodné alebo syntetické látky, ktoré spôsobujú prechodné subjektívne príjemné zmeny v prežívaní života a ktoré sú schopné vyvolať závislosť. Termín drogy je v niektorých prácach vyhradený len pre nealkoholové psychoaktívne látky. Každé užitie psychoaktívnej látky v dávke, ktorá prekračuje hranicu individuálnej tolerancie vyvoláva zmeny psychických a telesných funkcií označuje sa ako **intoxikácia**, ktorá vedie ku poškodeniu zdravia.

S problematikou drog úzko súvisia pojmy abstinent, konzument, úzus, abúzus, ktoré vystihujú množstvo užíwanej látky, frekvenciu a celkovú dobu aplikácie.

**Abstinent** - je jedinec, ktorý si v živote nevpravil do organizmu žiadnym spôsobom drogu. Vpravenie drogy do organizmu je ostrou hranicou a ukončuje obdobie abstinencie.

**Konzument** - po prvom vpravení drogy do organizmu sa človek skokom stáva konzumentom. Konzument je charakterizovaný tvrdou realitou prvého konzumu drogy.

**Úzus** - predstavuje užitie alebo užívanie drog, ktoré je v súlade s oprávnenými záujmami jednotlivca a spoločnosti.

**Abuzús** - znamená zneužívanie alebo nadmerné užívanie psychoaktívnych, či už v chápaní „príliš veľa“, „príliš často“ alebo môže tiež ísť o užívanie v nevhodnej dobe - napríklad pred športovým výkonom, počas tehotnosti a pod.

**ZÁKLADNÉ FAKTORY VZNIKU ZÁVISLOSTI:** Dostávame sa k základným faktorom podieľajúcim sa na vzniku závislosti. U výrazných priebehov vedúcich k závislosti je to s veľkou pravdepodobnosťou genetická transmisia. Výrazným faktorom sa javia byť i biochemické zvláštnosti organizmu. Ďalšími dôležitými faktormi sú :

- osobnostná štruktúra postihnutého,
- prostredie a tolerančné postoje spoločnosti,
- droga a jej dostupnosť,
- podnet, štartér.

Rozhodujúcimi prvkami v dynamike vývoja závislosti sú dva mechanizmy, typicky sa meniace v jednotlivých štádiách vývoja. Sú to **tolerancia** a **kontrola**. Ľudský organizmus reaguje typicky na určitú hladinu alkoholu v krvi. Pri často opakovanom príjme alkoholu je k dosiahnutiu určitej typickej reakcie potreba stále väčšie množstvo. Tento jav nazývame **toleranciou**. Tolerancia organizmu sa mení vplyvom drogy a je v svojom stúpajúcom trende typickým prejavom prispôbovania telesného metabolizmu novej látky. Postupne môže organizmus tolerovať také množstvo drogy, ktoré by pre neho spočiatku znamenalo ohrozenie života. Tolerancia sa v terminálnom štádiu opäť znižuje, ale do počiatočnej úrovne sa už nevracia. **Kontrola** je schopnosť kriticky a reálne vyhodnocovať situáciu z hľadiska potrieb a povinností osobných a spoločenských. Túto schopnosť ovplyvňuje alkohol už pri hladine 0,4% - 0,6% alkoholu v krvi. Pri iných drogách sú hladiny individuálne odlišné a menej spoľahlivé v určení dávok. Pri vyššom obsahu alkoholu v krvi dochádza ku zmenám v psychických procesoch a ku zmene v kontrole. Táto zmena sa postupne prehĺbuje a stáva sa menej spoľahlivou i pri nižšej hladine alkoholu v krvi. Najväčším problémom je v súčasnej dobe spoločenská tolerancia následkov alkoholického intoxikácie.

Prečo mladý človek siaha po droge?

Z uvedeného je zrejmé, prečo sa v prevencii objavujú neúspechy pri rekonštrukcii rizikových vzorcov správania sa na ochranné. Nezrelosť s nevybudovanými psycho-sociálnymi štandardami a objavovanie sveta mimo rodinného jadra je vhodnou pôdou na neprimerané nasycovanie potrieb a hľadanie identity. V tomto období v orientácii na drogu pomáhajú :

**Problémy puberty:**

- neschopnosť potlačiť aktuálnu žiadostivosť,
- neschopnosť riešiť svoje problémy,
- nanútený životný štýl,

- vynútená profesionalizácia,
- rodičom skreslené posudzovanie schopností žiaka.

### **Individuálna motivácia k droge:**

- neujasnený a neobjasnený zmysel života,
  - zvedavosť a túžba poznávať,
- pátranie po absolútnych pravdách.

### **Sociálna motivácia k droge:**

- transkulturálne vplyvy, politická situácia, orientácia na vzory, náboženské vplyvy (najmä niektoré sekty),
- prijatie noriem správania sa náhradnej referenčnej skupiny, generačná neskúsenosť s drogami.

Ako vidieť, deti a mládež sú uspôsobené bio-psycho-sociálne drogu prijať a tolerovať. Droga ponúka výnimočný zážitok výrazne pozitívny a odlišný od reality. Droga ponúka zážitok „žiť naplno!"

### **Droga sprostredkuje :**

- konflikt medzi negatívnymi informáciami o drogách od dospelých a reálnym zážitkom z jej účinku,
- spoznanie kvalitatívne odlišného zážitku s drogou a uvedomenie si, že tento zážitok nemožno doceliť bez drogy,
- prijatie za člena „party“ je výnimočný rituál zvýrazňujúci osobitné postavenie individuality.
- drogou sprostredkované vnímanie umožňuje rozvíjanie vlastných fantazijných okruhov až do obľudných rozmerov, čím sa neúmerne potvrdzuje pocit vlastnej výnimočnosti,
- obradný systém drogového správania potláča veľmi úspešne nuda, pomáha k úniku z reality a má proti stresové účinky,
- vo veľkých mestských aglomeráciách sa stáva droga tiež významnou náhradou za pohybovú aktivitu.

### **Prečo môj syn alebo dcéra sa dali na drogy?**

Kde sa stala chyba? Kto je na vine? To sú časté otázky, ktoré si kladú hlavne príbuzní závislého, hoci nie iba oni. Pátrajú po príčine. Je príčina vrodená, zdedená, spôsobená prostredím, rodinným prostredím? Ak niekto o droge nevie a nemá možnosť sa k nej dostať, nie je vystavený riziku závislosti.

Je príčinou rodina?

V myslení mnohých ľudí ešte pretrvávajú veľa zastaralých stereotypných názorov, ktoré sa obyčajne bez preverovania automaticky používajú i v nových situáciách. Tak je tomu, i pokiaľ ide o príčinu vzniku závislosti od tvrdých drog. Jedna z formulácií je napríklad: „To, že sa dal na drogy, je vina nedostatočnej starostlivosti zo strany rodičov, resp. neúplná alebo inak narušená rodina. Toto tvrdenie je u nás pomerne pravdivé. Sú medzi nimi takí, ktorí pochádzajú z tzv. narušených rodín, ale mnohí žili a vyrastali v rodinách sociálne usporiadaných.

Kde je teda potom príčina toho, že moje dieťa, príbuzní či známi začali s drogami?

Ako ukázali sociálno-psychologické zistenia, je **najčastejšou príčinou túžba po získavaní nových zážitkov, sklon experimentovať a zvedavosť**, ktorá je typickým sprievodným javom dospievania..

### **Kedy je už človek závislý od tvrdej drogy?**

Pri tvrdých drogách dochádza k vytvoreniu závislosti mimoriadne rýchlo, už po niekoľkých užitíach, ba môže to byť dokonca i po jednom ráze!. Často mylí fakt, že po prvej skúsenosti druhá dávka väčšinou nenasleduje ihneď, ale môžu uplynúť dni, niekedy týždne i mesiace. No potom sa to začína zhusťovať, prestávky medzi dávkami sú kratšie a kratšie. Je to tzv. **fenomén snehovej gule**.

Na spomienku a na zážitok po užití drogy sa nezapáda, a to často šialene láka. Preto je veľký rozdiel medzi človekom, ktorý tvrdú drogu v živote neskúsil a tými, čo ju užili. Súvisí to s úžasnou túžbou po droge v prvom období jej brania. V anglicky hovoriacich krajinách toto obdobie nazývajú "honey moons" alebo medové mesiace (naše medové týždne) s drogou. Napriek tomu, že rozumovo veľa ľudí už v tomto období uznáva možnosť katastrofálnych následkov a rizík, ešte stále ich necíti. Mnohí si dlho myslia: „Ja ešte nie som závislý, ja môžem prestať, kedy chcem." Naozaj platí: **„Každá dávka môže byť smrteľná!"** Nevieme iba u koho a ktorá. A to nespomíname telesné dôsledky iného charakteru.

V súvislosti s otázkou, či je niekto závislý od drogy alebo nie, sa vynára ešte jeden názor. Je to tzv. **teória rekreačného užívania** tvrdých drog, čo znamená to, že dotýčny „to" má stále „pod kontrolou", podľa jeho názoru „s tým" môže hocikedy prestať. Ide o mýtus, ktorý vytvorila a udržiava sama „obec narkomanov". Skúsenosti terapeutov dokazujú, že takéto občasné, regulované užívanie tvrdej drogy bez vytvorenia závislosti na ňu nie je možné.

### **Prečo zomrel, keď mal ten istý tovar ako ja?**

Pretože telo každého z nás sa v rôznom, ale i v tom istom čase nachádza vnútorne vo fyziologicky rôznej individuálnej situácii. Čo znesie jeden, nemusí vydržať iný.

Môže sa nám stať, že pri požití toho istého tovaru môžeme inokedy zomrieť?

Pravdaže, lebo telo už bude v inej vnútornej situácii a nik nemôže predvídať, či bude znovu schopné odolať dávke, ktorú znieslo v minulosti. Čo ste prežili raz, nemusíte prežiť druhýkrát. Priekupníci s drogami sú bezohľadní podnikatelia. Prišli na spôsob ako vrátiť svojim zriadeným drogám vlastnosti vyvolávajúce eufóriu. Marihuanové cigarety ponárajú do formaldehydu, aby zvýšili silu, a do kokaínového prášku pridávajú stimulačnú drogu amfetamín, ba dokonca jed na krysy. Marihuana je dnes päť až dvadsať krát silnejšia ako priemerná priekupnícka droga šesťdesiatych rokov. Väčšina závislých zomiera na neúmyselné predávkovanie, a nie na AIDS ani na „**zlatú strelu**" (ako sa medzi narkomanmi nazýva úmyselné podanie si smrteľnej dávky drogy).

**Mechanizmy vzniku závislosti:** Príznaky vznikajú biologickými aj psychologickými mechanizmami. Pôsobenie návykových látok na neuróny - mozgové bunky umožňujú zvláštne receptory. Túžba po droge sa umiestňuje do neuronálnych okruhov amygdaly - mandľovité teleso, ktoré sa považujú za neuronálne

okruhy túžby. Amygdala ako súčasť limbického systému (oblasť mozgovej kôry) je sídlom pamäti a emócií. V amygdale sa vytvára prepojenie pozitívnych účinkov drog so stimulmi z prostredia. Táto oblasť zohráva dôležitú úlohu pri účinkoch odmeňovania v prijímaní vody, potravy, sexu aj drog. Ak jedinci užívajú psychoaktívne látky pred 15. rokom, tak sa prudko zvyšuje riziko neskoršieho abúzu a návyku od drogy. Čím je dieťa mladšie, tým rýchlejšie závislosť prichádza a odbúravanie psychoaktívnych látok je pomalšie. Pri toxikománii detí a mládeže sa uvádzajú tieto vývojové stupne:

Príčiny a mechanizmy vzniku závislostí môžeme rozdeliť do 4 skupín:

**a.** Vlastnosti drogy - drogy sa odlišujú rôznym potenciálom k vyvolaniu závislosti. Pri „tvrdých“ drogách (heroín) vzniká závislosť už po niekoľkých mesiacoch u veľkej časti užívateľov. Pri „mäkkých“ drogách vzniká závislosť až po mnohých mesiacoch alebo rokoch užívania a to len u časti osôb. **Dôležitý** je aj **spôsob užívania**. Napríklad závislosť od nikotínu vzniká rýchlejšie pri fajčení ako pri šnúpaní tabaku. Závislosť od heroínu vzniká rýchlejšie pri intravenózne aplikácii ako pri fajčení.

**b.** Charakteristika osobnosti - určité vlastnosti osobnosti predisponujú k vzniku závislosti. Patrí k nim emočná nezrelosť a neistota, emocionálna neistota, vôľová slabosť a nedostatočná disciplína. Závislosťou sú ohrození ľudia podceňujúci riziká, preferujúci okamžité pôžitky. Biologickou bázou okrem iného je aj individuálne vybavenie enzýmami, ktoré sa zúčastňujú na metabolizme drogy. Poznáme aj rozdiely v reagovaní na návykové látky, ktoré sú viazané na etnickú príslušnosť. V ázijských krajinách asi 85% ľudí zle toleruje alkohol. Vyvoláva u nich nepríjemné telesné a psychické prejavy. Príčina je v rozdielnom type alkoholdehydrogenázy, enzýmu, ktorý premieňa alkohol na acetaldehyd

**c.** Faktory prostredia - dostupnosť drogy a postoje okolia k užívaniu drogy. Najrozšírenejšia je závislosť od legalizovaných drog, ktorých výroba a užívanie nie sú dostatočne zákonom potláčané. U nás je najrozšírenejšia závislosť od alkoholu a nikotínu. Dôležité sú aj vzťahy v rodine a výchova v rodine.

**d.** Vybavujúce a urýchľujúce faktory - psychický stres, frustrácia, konflikt. Príznaky telesných chorôb najmä bolesti, alebo psychických porúch môžu viesť k opakovanému užívaniu psychoaktívnych látok a urýchliť vznik závislosti.

Bezprostredný účinok psychoaktívnej látky a aj vznik závislosti sú závislé aj od genetických faktorov. Genetická dispozícia k vzniku závislosti sa môže prejaviť na úrovni metabolizmu návykovej látky a na úrovni jej pôsobenia na mozgové neuróny.

### **Klasifikácia drogových závislostí:**

Podľa vyvolávajúcich príčin závislosti rozdeľujeme na :

- primárny typ - droga je užívaná pre príjemné účinky
- sekundárny typ - droga je na začiatku užívaná ako liek pre zmiernenie ťažkostí

Podľa typu psychoaktívnej látky :

- závislosť od alkoholu
- závislosť od opioidov

- závislosť od kanaboinoidov
- závislosť od sedatív a hypnotík
- závislosť od kokaínu
- závislosť od psychostimulancií
- závislosť od halucinogénov
- závislosť od nikotínu
- závislosť od prchavých látok
- závislosť od iných návykových látok, (atypické a kombinované)

### **Čo mám robiť, keď zistím, že môj žiak berie drogy?**

- nereagujte represívne, ale zvolte priateľský prístup k postihnutému!
- uvedomte si, že žiak je obeťou a nie „zločincom“
- snažte sa nadviazať so žiakom pozitívny kontakt – nechajte ho vyrozprávať sa
- ak má pri sebe drogy, snažte sa ho(ju) presvedčiť, aby ich dobrovoľne odovzdal(a)
- ponúknite kontakt na odborníka, resp. ak chce (dobrovoľne!) zaviesť ho k odborníkovi, ktorý pracuje s drogozo závislými
- následne pozvite rodičov a šetrne ich informujte o situácii (naplánujte si na rozhovor asi 1 hodinu)
- ponúknite rodičom pomoc (informácie o možnosti riešenia problému)
- ak si neviete dať rady zavolajte na niektorý z uvedených telefónov a poraďte sa

### **V žiadnom prípade:**

- nenechajte žiaka samého, zostaňte s ním
- neposielajte ho domov do prázdneho bytu
- disciplinárne netrestajte ani sa nevyhrážajte trestom vyhodením zo školy a pod.
- neodvádzajte ho násilu k lekárovi, nevolajte políciu
- nesnažte sa násilu získať informácie od postihnutého

### **Čo mám robiť, keď je žiak nadrogovaný natoľko, že „vyvádza“, je agresívny, dezorientovaný, prípadne v bezvedomí?**

- zavolajte rýchlu zdravotnícku pomoc s lekárom
- urýchlene informujte rodičov

### **Čo so získanou alebo nájdenou drogou?**

Neskúšajte ju ani zo zvedavosti a odovzdajte ju na najbližšie oddelenie polície – táto ju prijme i bez bližšieho určenia pôvodu a sama ju zašle na Kriminalistický a expertízny ústav na analýzu. Ak budete mať záujem, o výsledok analýzy môžete požiadať.

### **Je drogová závislosť dôvodom na vylúčenie zo školy?**

Podľa konvencie o právach dieťaťa má každý právo na vzdelanie. Dôvodom na vylúčenie zo školy nesmie byť užívanie drogy. Je nutné spoločne s rodičmi nájsť inú formu riešenia – napr. podmieniť ďalšiu návštevu

školy liečbou (na liečenie príjmu len na základe dobrovoľnosti). Týmto krokom môžeme zničiť existenciu mladého človeka! Užitie drogy môže byť prejavom „frajerstva“, zvedavosti alebo nudy. Akýkoľvek spôsob represie je v tomto prípade to najhoršie riešenie, pretože nemá výchovný účinok ani na ostatných žiakov. Strach pedagóga, že postihnutý mu „nakazí“ ostatných býva často neopodstatnený. Pozitívny, nie represívny prístup k žiakovi býva najlepším spôsobom ako riešiť jeho zložitú situáciu. Lepšie ako „vyhadzovanie“ je osobné zainteresovanie pedagóga o problém jeho žiaka, poprípade pokúsiť sa o sprostredkovanie stretnutia na pôde niektorej inštitúcie pracujúcej v najbližšom okolí.

### **Príklady nevhodných reakcií dospelých**

**Janko, žiak 8. roč. ZŠ:** Spolužiaci našli na WC chlapca s injekčnou striekačkou a povedali to učiteľke. Táto zobrala celú triedu do šatne a donútila Janka, aby sa vyzliekol a ukázal vpichy po ihle na rukách. Hystericky kričala na žiakov, obviňovala ich všetkých a vyhrážala sa im.

**Štrnásťročný žiak 1. roč. gymnázia:** Na lyžiarskom zázname večer frajersky ponúkne svojich spolužiakov marihuanovou cigaretou. Jeden to „bonzne“ triednej, následky sú katastrofálne: Na podnet profesorky riaditeľ zvolá pedagogickú radu a táto odhlasuje vylúčenie zo školy. Tento chlapec sa stal závislý od heroínu – možno práve pre tento chybný krok pedagogického zboru.

U žiaka nájde cigaretu, marihuanu, heroín a bez ďalšieho rozmyslenia si, pred celou triedou označí žiaka za neschopného, feťáka a pod.

Študent sa vráti do triedy po liečbe závislosti. Pedagóg „nezabudne“ túto informáciu triede pripomenúť s náležitým komentárom.

### **Dá sa to aj takto:**

**Juraj, 3. ročník strednej školy:** Pri prvých pokusoch s marihuanou sa Juraj zdôverí triednej profesorky so svojimi zážitkami. Túto skutočnosť príjme pokojne, nepodľahne panike, informáciu považuje za veľmi dôvernú (nechá si ju len pre seba). Verí, že Juraj s pomocou začínajúcej drogovej závislosti nepodľahne. Pomohli mu aj stretnutia s ňou mimo školy, kde spoločne predebatovávali jeho problémy. Juraj je dnes po dvoch rokoch „čistý“, drogy ho už viac nepriťahujú.

### **Čo robiť, keď dieťa, žiak príde domov pod vplyvom užívania drogy?**

Snažte sa zachovať pokoj. Podľa možnosti zistite, aký druh alkoholického nápoja alebo drogy dieťa vzalo a v akom množstve. Obaly liekov, prázdne ampulky alebo zvyšky drogy môžu pomôcť lekárom stav správne posúdiť. Pokiaľ sa dieťa správa neprimerane, je nebezpečie, že by mohlo ublížiť sebe alebo druhý, alebo upadá do bezvedomia, zavolajte čo najskôr lekára. Počas noci sa opakovane presvedčite o stave dieťaťa. Vážny rozhovor odložte na dobu, keď bude dieťa triezve (väčšinou na druhý deň). Keď dieťa vytriezvie, určite si s ním pohovorte. Opýtajte sa ho, za akých podmienok, okolností sa opilo alebo vzalo drogy. Jasne mu povedzte, že s jeho pitím alebo fetovaním nesúhlasíte. Premýšľajte, ako predísť tomu, aby sa dieťa do podobnej situácie dostalo znovu. Nie je dobré, aby napätie v rodine (dusno) trvalo príliš dlho. partia a nevhodná spoločnosť by sa nám stávali o to lákavejším.

Rodinné pravidlá týkajúce sa zákazu alkoholu a drog je správne posilniť. Ich narušenie má mať pravidelné, primerané a dôsledne uplatňované dôsledky.

### **5. Diskusia:**

Vyučujúci si navzájom:

- prezentovali viaceré možnosti kvízu o VODE,
- spracovali a prezentovali metodiku tvorby projektov,
- hodnotili prínosy a negatíva efektívnej spolupráce v rámci pedagogického klubu a záujmových útvarov,
- spracovali a prezentovali ako sa zachovať, keď zistia, že žiak školy je závislý,
- ponúkli kolegom možnosti inšpirovania sa,
- zhodnotili spoluprácu učiteľ + pedagogický asistent + pedagogický pracovník,
- Mgr. Kovalančíková poďakovala členom Pedagogického klubu Prírodoveda za zaujímavé príspevky.

### **6. Závěry a odporúčania:**

- Dbáť na vzťahy v školskom prostredí, ich vplyv na výchovnovzdelávací proces.
- Vzájomne spolupracovať pri príprave výchovno – vzdelávacieho procesu, záujmových útvarov a pedagogického klubu.
- Dôkladne poznať potreby a vlastnosti žiakov v kontexte školských a mimoškolských činností.
- Po skončení výchovno – vzdelávacieho procesu vyvodiť závery a urobiť potrebné opatrenia.
- Pri interakcii klásť dôraz na podporu interpersonálnych vzťahov, na vytváranie vzťahov a väzieb vedúcich k vzájomnej pomoci, vzájomnej úcte, starostlivosti o iného, ale aj predchádzaniu negatívnych vzťahov – neochote pomôcť, nezáujem o spoluprácu v pedagogickom kolektíve, nezáujem o spoluprácu s rodičmi.
- Vzhľadom k tomu, že v inkluzívnom prostredí sa častejšie stretávame s rôznorodými skupinami, je potrebné venovať pozornosť i medziskupinovému vzťahom – spolupráci medzi skupinami v triede, kooperácii pri učení, spolupráci medzi odbornými a pedagogickými zamestnancami.
- Využívať metódy a formy práce podporujúce inkluzívne vzdelávanie.
- Sledovať a dodržiavať platnú legislatívu.
- Zamerať sa na aktivity na rozvíjanie prírodovednej gramotnosti a zároveň aj čitateľskej gramotnosti.
- Pripraviť materiály pre budúce stretnutie pedagogického klubu:

Téma stretnutia: Prírodovedná gramotnosť

Rámcový program stretnutia:

1. Nové trendy vo vyučovaní.

2. Výmena skúseností – samoštúdium pedagogickej literatúry.

|                               |                                                            |
|-------------------------------|------------------------------------------------------------|
| Vypracoval (meno, priezvisko) | Mgr. Kamila Kovalančíková , koordinátor PgK<br>Prírodoveda |
| Dátum                         | 30. 11. 2020                                               |
| Podpis                        |                                                            |
| Schválil (meno, priezvisko)   | Mgr. Ľubica Henčová                                        |
| Dátum                         |                                                            |
| Podpis                        |                                                            |